

17.3.2026

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston selonteosta aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan lainsäädännöstä (VNS 5/2025 vp)

Eduskunnan hallintovaliokunta pyytää lausuntoa aiheesta ”Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston selonteosta aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan lainsäädännöstä (VNS 5/2025 vp)”. Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta.

Selonteko antaa kattavan ja realistisen kuvan aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan nykytilasta sekä lainsäädännön toimivuudesta. Yritysten näkökulmasta keskeisiä teemoja ovat hallinnon sujuvuus, rahoitusjärjestelmän selkeys, alueiden elinvoiman vahvistaminen, osaavan työvoiman saatavuus sekä kansallisen ja EU tason ohjauksen parempi yhteensovittaminen.

Selonteossa todetaan, että hallinnollinen taakka on paikoin kasvanut ja tukimuotojen laaja valikoima heikentää asiakaslähtöisyyttä ja hidastaa palvelujen digitalisaatiota. Tulevan lainsäädäntöuudistuksen keskeinen tavoite tulee olla hallinnon ja tukijärjestelmän merkittävä yksinkertaistaminen sekä aluekehittämisen kytkeminen vahvemmin yritysten kasvuun, investointeihin ja työvoiman saatavuuteen.

Yrittäjät korostaa, että alue- ja rakennepolitiikassa tulisi korostaa mikro- ja pk-yrityksiä. Ilman erillisiä ja täsmennettyjä toimia on riski, että uudistusten hyödyt painottuvat helposti suuriin toimijoihin. Tämä koskee erityisesti TKI-toimia, rahoitusta, osaamisen kehittämistä sekä sääntelyn sujuvoittamista.

Yrittäjät haluaa kiinnittää huomiota vielä seuraaviin kohtiin:

1. Aluekehittämisen tavoitteet ja strateginen ohjaus

Selonteko tunnistaa oikein, että aluekehittämisen tavoitteet ovat laaja-alaisia ja pääosin toimivia. Yritysten näkökulmasta on olennaista, että tavoitteet konkretisoituvat vaikuttaviksi toimiksi ja ohjaus on ennakoitavaa.

Aluekäsitettä tulisi myös tulevaisuudessa täsmentää. Ministeriöissä alueella viitataan usein hallinnonalakohtaiseen operatiiviseen maantieteeseen. Maakuntapohjainen aluekehittäminen on kuitenkin tunnustettu, ja maakuntien liitot toimivat aluekehitysviranomaisina. Tämä lähtökohta on syytä tuoda selvästi esiin, jotta roolit ja vastuut ovat läpinäkyviä.

Maakuntakohtaisten aluekehittämiskeskustelujen lähtökohtana tulee olla maakuntaohjelma. Aluekehittämispäätös on tärkeä yhteensovittamisen viitekehys, mutta alueellisen strategisen keskustelun peruskirjaksi sopii paremmin yhdessä sidosryhmien ja muiden toimijoiden kanssa laadittu ja osallistava maakuntaohjelma.

Kansallisen ja EU-ohjauksen aikataulujen yhteensovittaminen ei nykyisellään onnistu riittävällä tavalla ja ennakoitavuutta on voitava parantaa. Valmistelun aikajännettä tulee pidentää, jotta strateginen suunnittelu on pitkäjänteistä ja vähemmän hallituskausisidonnaista, mikä parantaa yritysten investointien ennakoitavuutta.

2. Hallinnon rakenne ja toimijoiden roolit

Toimijakenttä on moninaistunut. Hyvinvointialueet ja työllisyysalueet ovat aloittaneet toimintansa ja kunnat hakevat uutta rooliaan. 2026 alussa aloittaneet elinvoimakeskukset sekä lupa- ja valvontavirasto täydentävät kokonaisuutta. Tässä ympäristössä maakuntien liittojen koordinoiva rooli ja niiden aluetuntemuksen lisäarvo korostuvat. Maakuntien liitot ovat yhteistyön kokoajia, joita johtavat demokraattisesti valitut päättäjät. Tätä roolia tulee tukea ja vahvistaa, ja se on syytä tuoda selvästi esiin selonteossa.

Valtio näyttäytyy selonteossa toimijana ja alueet kohteena. Käytännön toteutuksen tulee perustua tasavertaisuuteen, kaksisuuntaiseen vuorovaikutukseen ja tarvittaessa sopimuksellisuuteen valtion ja alueiden välillä. Tämä on tärkeää esimerkiksi tulevan EU ohjelmakauden valmistelussa. On tärkeää, että tulevan EU-ohjelmakauden valmistelussa tarvittavat kansalliset vastuut ja roolit ratkaistaan jatkovalmistelussa selkeästi ja oikea-aikaisesti, jotta valmistelun ennakoitavuus ja alueiden sekä yritysten toimintaedellytykset vahvistuvat.

Alueiden uudistumisen neuvottelukunta (AUNE) ja sen valmisteluverkosto, jotka toimivat aluekehittämisen keskeisinä kansallisina yhteistyö- ja koordinaatioeliminä, on tärkeä foorumi sidosryhmien kuulemisille. AUNE ohjaa aluekehittämispäätöksen valmistelua, seuraa sen toimeenpanoa ja kokoaa yhteen valtakunnalliset ja alueelliset toimijat. Jatkossa AUNEn roolia tulisi täsmentää siten, että sen asema strategisen yhteensovittamisen, alueiden

ja valtion välisen vuorovaikutuksen sekä aluekehittämisen vaikuttavuuden seurannan foorumina selkeytyy suhteessa muihin toimijoihin.

3. Rahoitusjärjestelmä, tukimuodot ja tietojärjestelmät

Tukimuotojen päällekkäisyys, kustannusmallien monimutkaisuus, hallinnollinen taakka, rahoittajaviranomaisten erilaiset käytännöt ja raskaat tietojärjestelmät ovat keskeisiä pullonkauloja. Tukimuotojen ja kustannusmallien määrää tulee vähentää ja harmonisoida. Yritystukien tulee olla selkeitä, ennakoitavia ja yhdenmukaisia koko maassa. Yrityksen kehittämisavustuksen tulee säilyä keskeisenä välineenä, mutta hakemisen ja käsittelyn tulee nopeutua.

EU:n alue- ja rakennerahastojen yritysrahoituksen tulee olla saatavilla kaikissa elinvoimaketuksissa. Se varmistaa, että rahoitusosaaminen ja päätöksenteko ovat lähellä yrityksiä ja alueiden erityispiirteet huomioidaan.

Tietojärjestelmäratkaisut ovat olleet merkittävä haaste. EURA-järjestelmän viivästyminen ja toimivuusongelmat ovat vaikeuttaneet ohjelman toimeenpanoa. Jatkossa järjestelmäkehitykseen tulee ottaa mukaan tahot, jotka ovat tiiviisti mukana ohjelmien käytännön toimeenpanossa, jotta ratkaisut ovat aidosti käyttäjälähtöisiä ja hallinnollista taakkaa keventäviä.

4. Sopimuksellisuus ja kaupunkipolitiikka

Sopimuksellisuus, kuten ekosysteemisopimukset, on hyödyllinen väline, kun se on avoin ja läpinäkyvä. Valmistelussa tulee varmistaa yritysten aito osallistuminen. Sopimusten tulee olla avoimia myös pk-yrityksille, eivätkä ne saa kaventua vain suurten toimijoiden välineiksi. Kaupunkipolitiikan ja aluepolitiikan tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus, sillä yritysten toimintaympäristö ylittävät hallinnolliset rajat.

5. Työvoiman saatavuus ja osaaminen

Työvoiman saatavuuden haasteet ovat keskeinen kasvun este. Koulutuksen ja työvoimapalvelujen tulee vastata alueiden yritysten tarpeisiin. Maahanmuuton ja kotouttamisen rooli työvoiman saatavuuden turvaamisessa on tunnistettava vahvemmin. Työllisyysalueiden toiminnan tulee olla yrityslähtöistä ja yhtenäistä koko maassa.

6. Pk-yritysten rooli ja tarpeet aluekehittämisessä

Mikro- ja pk-yritykset muodostavat 99,9 prosenttia Suomen yrityskannasta ja ovat alueiden elinvoiman perusta. Siksi pk-näkökulman tulee olla

läpileikkaava kaikessa aluekehittämisessä. Pienet yritykset eivät kuitenkaan automaattisesti hyödy kasvuun tähtäävistä politiikkatoimista, kuten TKI-panostuksista, rahoitusvälineistä tai osaamisohjelmista, ellei niitä erikseen huomioida.

Pk-yrityksystävällinen politiikka edellyttää, että kaikki keskeiset välineet, kuten TKI-tuet, yrityksen kehittämisavustus, osaamisohjelmat sekä viennin ja kansainvälistymisen palvelut, mitoitetaan ja viestitään pk-yrityksille selkeästi. Hallinnollisten vaatimusten on vastattava yritysten kokoa ja toimintamahdollisuuksia. Neuvontaa ja rahoitusta tulee olla helposti saatavilla, mikä edellyttää palvelujen jalkauttamista lähelle yrityksiä esimerkiksi elinvoimakeskusten kautta.

Selonteko tukee yleisesti kasvuhakuisia ja uudistuvia yrityksiä, mutta vaikutukset mikro- ja pk-yrityksiin riippuvat pitkälti toimeenpanon yksityiskohdista. Siksi pk-lähtöiset kriteerit ja mittarit on kirjattava selkeästi käytännön toteutukseen, jotta ne palvelevat koko yrityskenttää.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Frida Sigfrids

Elinkeinopolitiikan asiantuntija

Suomen Yrittäjät